

romana. Da je v romanu vse polno ljubavnih zapletljajev — ponekod pravcati orientalni — da imamo več semintja zelo rahlo med seboj povezanih dejanj in protidejanj, konfliktov, zapletkov in razpletkov — nekateri so precej neverjetni in tudi prav slabo motivirani! — naj naknadno pripomnim. To pa so samo konvencionalni, semintja tehnično slabo rabljeni pripomočki, da nas pisatelj v obliki romana zainteresuje za svoje zajemljive nazore, ki sem jih označil že v uvodnih stavkih. In to se je pisatelju po mojem mnenju v polni meri posrečilo, kajti z veliko napetostjo sledimo njegovim junakom in junakinjam v najrazličnejše kraje prostranega predvojnega turškega carstva, od Drinopolja do meja Arabije, od Krete na Damask in v daljni Trapecunt, za odmor pa včasih v prekrasni Carigrad in klasične Atene.

In konec romana! Negotovost, disharmonija, čut bližajočega se razsula! Konec nikakor ne zadovoljuje ne nas in po mojem mnenju tudi samega pisatelja ne. Kajti s tem, da junakinja panhelenistične ideje Rene Logotefides naposled popolnoma ubije v sebi žensko in s tragično smrtjo od vojaške svinčenke zapečati svoje revolucionarno delo, junaki in nosilci drugih idej pa izginejo brez sledu kot voda v razsušenem pesku, s tem nikakor ne moremo biti zadovoljni in z nekim neugodjem odlagamo knjigo, ne vedoč, kaj bi bilo primerneje, ali dati knjigi naslov Rene Logotefides, oziroma zakaj ne morebiti Dindar Haki...

Resnici na ljubo bodi potoženo, da bi bili od pisatelja, rojenega v klasični zemlji srbsko-hrvatske govornice, pričakovali krepkejšega jezika. V besednem zakladu je velikanska množina turških izrazov, ki bi nujno potrebovale komentarja, nekatere bi pa sploh morali polagoma začeti nadomeščevati s pristnimi domačimi izrazi. Nedopustni so germanizmi kot n. pr. šinje (»željezničke šinje«, str. 12); germanizmi se pojavljajo tudi v sintaksi, dasi jih tu nekako nadkriljujejo francoski vplivi. Semintja pride pisatelj navzkriž s slovnico, n. pr.: »da ću doći kod vas« (str. 7), »na njezinom licu« (str. 127), »donosioc pisma« (str. 159).

Ponekod se opaža, da pisatelj premalo pazi na blagoglasnost jezika s prevelikim nagomilavanjem enklitik, n. pr.: »Činilo joj se je« (str. 29). Takih primerov bi se dalo našteji še več, toda je brez pomena, kar nam bo rad priznal tudi gospod pisatelj sam, ki mu pri malo dobre volje pač ne bo težko večine teh nedostatkov odpraviti.

G. pisatelju kot posredniku med nami in muslimanskim delom našega državnega naroda k njegovemu neumornemu delu, ki se nam zdi izredno pomembno in važno, najiskreneje čestitamo, obenem pa izražamo nado, da ga bomo imeli priliko še dolgo časa opazovati na njegovi umetniški poti, ki naj ga vodi neprestano — navzgor.

Ivan Mazovec.

UMETNOST.

Krožek slikarskih omladincev »Indipendenti veneziani«. Gospod urednik! Dovolite mi, da izpregovorim v Vaši slovenski reviji o krožku slikarskih omladincev, ki se imenujejo »Indipendenti veneziani« (»Beneški neodvisniki, samostojneži«), želeč, da bi bil morda tako moj mladi glas kritika, govoreč Vam o nekaterih predstavnikih moderne italijanske umetnosti, predhodnik onega toliko zaželjenega občevanja med obema sosednjima narodoma bodisi na polju kulture, bodisi na polju dobrih političnih odnošajev.

Krožek »Beneških samostojnežev« je krožek umetnikov-slikarjev, ki si je sedaj že priboril upoštevanje na vseh italijanskih razstavah. V začetku so pripadali krožku slikarji Gino Rossi, Pio Semeghini, Enrico Fonda in padovanska slikarica Gabriella Orefice, dānes pa se je njihovo število že precej pomnožilo, in krožek šteje med svojimi pripadniki tudi Casoratija in romantiškega risbarja Federica Cusina. Člani krožka niso izključno Benečani, ali ker prebivajo večinoma v Benetkah ali pa v bližini tega čudovitega mesta, so smatrali za primerno, da se imenujejo tako v poklon slavni slikarski tradiciji starodavne kraljice Jadrana.

Zadnja razstava, na kateri sem se sestal z njimi in si ogledal njihova dela, je bila

II. razstava moderne umetnosti, ki se je vršila v Padovi v mesecih maju in juniju preteklega leta. Razstavili so v posebni dvorani, in sicer Rossi, Semeghini, Fonda in Oreflice. Preveč so se oddaljevala njihova dela od vsega onega praznega konvencionalizma izvestnih na ves glas hvajljenih slikarjev, da bi jih bili mogli nerodno pomešane namestiti skupno z ostalimi! Ostali so sami, kakor so na vseh razstavah, in prav je bilo tako. V Italiji, kakor tudi povsod drugje po svetu, večina umetnikov še sledi prav po ovčje tistemu, kar so jim povedali njihovi odlični mojstri na akademijah, ali pa jih je omamil lahkoten zaslužek in posnemajo pozornost vzbujajoča dela prvega modnega parvenija, ne da bi preudarili, ali je v njih res kaj dobrega in ali uspeha, kakor se pogostoma dogaja, ni pripisovati erotičnim ali sentimentalnim činiteljem, ki so popolnoma tuji strogi vesti čiste umetnosti.

Toda slikarji beneškega krožka pač ne pripadajo tej tropi opic. Rossi in Semeghini sta imeni, ki sta dobro poznani na polju moderne umetnosti in ju cenijo vsi, ki so v ozkih stikih z najnovjšimi stremljenji in raziskavanji. Gotova stvar je, da je *Gino Rossi* najmočnejši in najodločnejši v tem krožku. Njegove bolj slikbe ko slike so kompozicije, v katerih vlada absolutna muzikalnost barv in črt. Dušo stvari podaja rad s pravcatim čarom rafinirano kombiniranih barv. Najboljše njegove stvari so pokrajine, v katerih nas naravnost osuplja neki neopredeljiv občutek njegove skoraj naivne razvne, popolnoma brez vsake predzasnove in potemtakem čiste impresije: abstraktna čuvstvenost.

Kdor ga pozna osebno in mu je znano njegovo življenje, življenje ubogega bohéma v »quartier latinu« v Parizu, kjer je živel leta in leta v najčistejšem navdušenju za ono mogočno ozvezdje zasmehovanih novotarjev, ki so imeli svojega največjega predstavitelja v Cézanneu; kdor ima le količkaj ideje, četudi le medle, o mrzličavem, vsega duha obvladujočem, ali čudovitem modernem umetniškem gibanju: njemu Rossijevo delo govori, govori z glasom,

ki je sinteza in analiza, gradba in razkroj. In ta glas je močan in učinkujoč.

Drugi prav tako strastno zavzet slikar je *Pio Semeghini*. Oboževalec svetlobe. Njegove slike dobivajo pod kratkimi, nervoznimi dotikljaji njegovega čopiča prosojno prozornost: zdi se, da tu kroži zrak s svojimi barvastimi lučmi, vklejen v okvir. Razlika med njim in Rossijem je kakor na dlani. Semeghini je rafiniran ljubitelj prikaza, ki ga pograbi in ustali v neki nematerialnosti polni luči. Kakor da gledamo eterično pokrajino, ki nam jo spomin ne pričakovano pričara pred duha.

Takšna sta Rossi in Semeghini. Popolnoma različna od njune pa je umetnost *Enrica Fonde* in *Gabrielle Oreflice*.

Gabriella Oreflice morda ne bo navduševala preveč, dasiravno ji je treba priznati dejanski slikarski temperament in nežno čuvstvenost v barvah. Kar ji škoduje, je pač občutek neke površne malomarnosti, gotovosti uspeha, ki se izpreveva v diletantstvo. Ni pa tak *Enrico Fonda*. Njegova umetnost je študij in treznost. Čisti toni, zračnost in perspektiva: bistvo velike slikarske umetnosti *Fattorijeve*. In res, *Fonda* se je kazal še do predkratkim kakor zdrav občudovalec *Fattorijev*. Živel je v Firenzi nekaj časa in je tu imel priliko, da se je navdušil za čisto umetnost velikega toskanskega mojstra. Danes je, kakor mi pripovedujejo, veliko bolj individualen; jaz sam njegovega zadnjega dela osebno ne poznam.

Takšen je torej krožek »Beneških samostojnežev«, kakor se je pokazal meseca maja in junija. Odtlej je krožek porastel za nekoliko novih članov in pripravlja novo razstavo v Trevisu.

Dr. Dario de Tuoni — Padova.

GLASBA.

O nekaterih glasbenih izdanjih. Od glasbenih založništev je začela zlasti Glasbena Matica izdajati v nekoliko večjem obsegu. Izdala je »Dvanajst zborov« komponista *Antona Lajovica*, v katerih ta stopi iz okvira svojega dosedanjega solidnega komponiranja in napravi poskus,